

KUML

1960

KUML

KUML

ÅRBOG FOR JYSK ARKÆOLOGISK SELSKAB

1960

With Summaries in English
Mit deutschen Zusammenfassungen
С русскими текстами

JYSK ARKÆOLOGISK SELSKAB
SATTE DETTE KUML
FOR
JOHANNES BRØNDSTED
på 70-årsdagen den 5. oktober 1960

UNIVERSITETSFORLAGET I AARHUS
1960

Omslag:

Processionsøkke fra Brøndsted Skov.

Forside:

Seglsten fra Barbar-templet, Bahrain.

Redaktion:

P. V. GLOB

Copyright 1960

by

Jysk Arkæologisk Selskab

Printed in Denmark

by

Aarhus Stiftsbogtrykkeri A/S

Clicheer:

Hammerschmidt - Århus

INDHOLD

<i>P. V. Glob</i> : Johannes Brøndsted	6
<i>Bent Sylvest</i> og <i>Inger Sylvest</i> : Årupgårdfundet	9
<i>H. Hellmuth Andersen</i> : Køkkenmøddingen ved Mejlgård	26
<i>Oscar Marseen</i> : Ferslev-Huset	36
<i>Henrik Thrane</i> : En bronzeskål fra Ålborgeggen	56
<i>Poul Kjærum</i> : Stensatte Jernalder-Kældre i Vendsyssel	62
<i>Jytte Lavrsen</i> : Brandstrup	90
<i>O. Crumlin-Pedersen</i> : Sideroret fra Vorså	106
<i>Peter Riismøller</i> : Nålemageren i Strandstien	117
<i>V. V. Pokhljobkin</i> og <i>V. B. Vilinbakhov</i> : Nogle ord i anledning af prof. A. Stender-Petersens hypotese	135
<i>Ad. Stender-Petersen</i> : Svar på <i>V. V. Pokhljobkins</i> og <i>V. B. Vilinbakhovs</i> be- mærkninger	137
<i>Kristian Jeppesen</i> : Et kongebud til Ikaros	153
<i>Otto Mørkholm</i> : Græske mønter fra Failaka	199
<i>P. V. Glob</i> : Danske arkæologer i Den persiske Golf	208
Jysk Arkæologisk Selskab	215
Register for Kuml 1951-1960	217

CONTENTS

<i>P. V. Glob</i> : Johannes Brøndsted	8
<i>Bent Sylvest and Inger Sylvest</i> : The Årupgård Hoard	23
<i>H. Hellmuth Andersen</i> : Der Muschelhaufen bei Mejlgård	34
<i>Oscar Marseen</i> : The Ferslev House—a Cult-Building from the Passage-Grave Period	53
<i>Henrik Thrane</i> : A Bronze Cup from the Ålborg Area.....	60
<i>Poul Kjærum</i> : Stone-set Iron Age Cellars in Vendsyssel	88
<i>Jytte Lavrsen</i> : Brandstrup. A 10th Century Cavalry Grave	104
<i>O. Crumlin-Pedersen</i> : The Steering Oar from Vorså	115
<i>Peter Riismøller</i> : Der Nadler in Strandstien	130
<i>V. V. Pokhljobkin</i> og <i>V. B. Vilinbakhov</i> : Несколько слов по поводу гипотезы проф. Стендер-Петерсена	132
<i>Ad. Stender-Petersen</i> : Ответ на замечания В. В. Похлебкина и В. Б. Вилинбахова.....	144
<i>Kristian Jeppesen</i> : A Royal Message to Ikaros	187
<i>Otto Mørkholm</i> : Greek Coins from Failaka	205
<i>P. V. Glob</i> : Danish Archeologists in the Persian Gulf	212
Index to Kuml 1951-1960	217

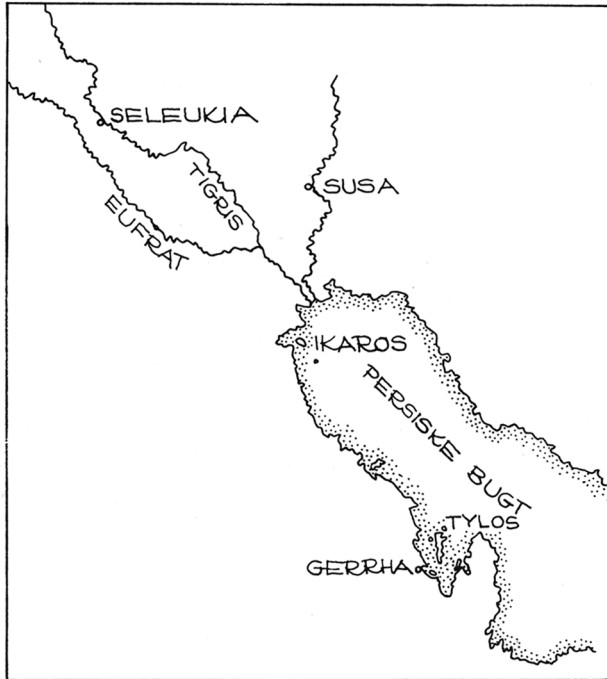

Fig. 1. Kort over egnen omkring Den persiske Bugt.
Map of the area around the Persian Gulf.

GRÆSKE MØNTER FRA FAILAKA

Af OTTO MØRKHOLM

Blandt de mange vigtige fund, der gjorde udgravningerne på Failaka i 1960 så opsigtsvækkende, er også en møntskat fra hellenistisk tid. Møntskat! Det lyder forjættende af Tusind og én Nat og alle orientens rigdomme, men selv om kun en såre beskedne del af disse er bragt sammen i denne skat, er det alligevel nok umagen værd at beskæftige sig med den. Opgaven i det følgende er at give en beskrivelse og datering af mønterne, som de lykkelige findere, arkæologerne, kan benytte til at datere de forskellige anlæg i den græske koloni Ikaros, som de har gravet frem af glemnelsen. Endvidere vil det være naturligt hertil at knytte nogle bemærkninger om de fundne mønters betydning for vort billede af de politiske og økonomiske forhold i denne del af verden i den hellenistiske periode.

En skønne dag i marts måned 1960 ankom til Den kgl. Mønt- og Medaille-samling i København en pakke fra Kuwait forsynet med eksotiske stempler og frimærker. Ved sin åbning fandtes den at indeholde en mystisk klump (fig. 2). Man kunne jo nok se, at det var mønter, og at de måtte stamme fra hellenistisk

tid fremgik nogenlunde sikkert af deres størrelse og vægt. I øvrigt var der frit spillerum for fantasien. Efter at have været under kyndig behandling på Nationalmuseets Konserveringsanstalt tager møntskatten sig nu ud som vist på fig. 3. Det er jo en forandring. Straks var det lidt af en skuffelse, at ikke mindre end 12 af de 13 sølvtetradrachmer, som klumpen opløstes i, var af samme type. Men netop denne omstændighed vil vise sig at være af særlig vigtighed.

Dateringen af møntfundet afhænger af den eneste outsider i dette selskab: fig. 3, nr. 1 kan siges med sikkerhed at være udmøntet af den syriske konge Antiochos III, som styrede Seleukideriget fra 223 til 187 f. K. Vi kan endda være endnu mere præcise. Forsidens herskerportræt viser Antiochos III i en meget ung alder, og vort kendskab til hans ikonografiske udvikling tillader os at placere denne mønt i begyndelsen af hans regeringstid, ca. 223–212 f. K. På bagsiden er fremstillet guden Apollon, seleukideslægtens skytsgud og stamfader. Han sidder på sin hellige *omphalos* og betragter en pil, som han holder i højre hånd. Venstre hånd støtter sig mod en bue. På begge sider af guden står kongens navn: ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ, og yderst til hver side er anbragt et monogram, som betegner de møntmestre, der har ansvar for udmøntningen. Stilen i almindelighed viser hen til ét af rigets østlige møntsteder, og monogrammerne udpeger Susa, som jo også er det seleukidiske møntsted, der ligger nærmest ved findestedet Ikaros/Failaka. Mønten er nu så velbevaret, at den næppe kan have været i cirkulation forfærdelig mange år. Hvis vi derfor daterer dens, og dermed hele

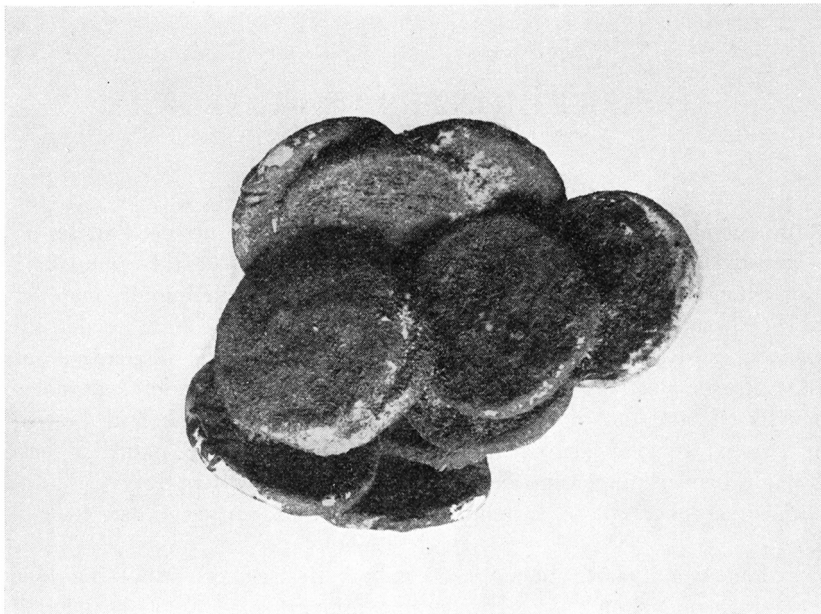

Fig. 2. Møntskatten før rensningen.
The hoard before cleaning.

skattens, nedlæggelse til ca. 210–200 f. K., er vi i hvert fald ikke så langt fra sandheden.

De resterende tolv mønter (fig. 3, nr. 2–13) må være omtrent samtidige med Seleukidemønten, da de er lige så velbevarede som denne. På forsiden er fremstillet helten Herakles iført løveskindet, som han bar efter sejren over løven fra Nemea. På bagsiden troner den olympiske Zeus, som på den udstrakte højre hånd bærer sin hellige fugl, ørnen. I venstre hånd holder han et langt scepter. Bag den tronende figur ses den græske indskrift ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ med let barbariserede bogstaver, og foran er anbragt et møntmestermærke i form af et W. Mønterne er altså præget i Alexander den Stores navn, skønt omkring hundrede år ligger mellem hans død i 323 f. K. og tidspunktet for deres udmøntning.

En sammenligning med en mønt fra Alexanders tid (fig. 4) viser også, at noget vand må være flydt i stranden siden da; mønterne fra Failaka er i enhver henseende barbariske i stilen. Man ser det måske tydeligst på den underligt forvoksede siddende figur på mønternes bagside, men også fremstillingen af Herakleshovedet på fig. 3, nr. 12–13 må få enhver filhellen til at græmme sig. Endvidere har stempelskærerne ikke været helt sikre i de græske bogstavformer, idet der i mønternes indskrifter råder en vis tilfældighed i anvendelse af bogstaverne A, Λ og Δ. Bogstavet P gengives oftest som Ϙ.

Man vil måske finde det mærkeligt, at man endnu på dette tidspunkt benyttede Alexander den Stores typer og navn på mønterne, men forklaringen er ligetil. På grund af Alexanders enorme udmøntninger af guld og sølv i fortrinligste kvalitet blev hans mønter gennem flere hundrede år det foretrukne betalingsmiddel i den internationale handel, som talrige skattefund fra næsten alle dele af den græske verden vidner om. Derfor blev de i 3. og 2. århundrede f. K. efterlignet mange steder i den græske verden af byer, som ønskede at sikre deres mønter den good-will, der nu engang var blevet knyttet til dette »mærke«.

Hvor kan man nu tænke sig, at de barbariserede Failaka-mønter stammer fra? Ganske tilsvarende mønter er tidligere, da man ikke havde nogle oplysninger om findesteder, blevet henført til Donauområdet, hvor de keltiske stammer i høj grad efterlignede de makedoniske kongers mønter¹). I 1951 kom imidlertid to eksemplarer af vor type for dagen i et skattefund fra Gordion i Frygien, som kan dateres til ca. 210 f. K. Udgiveren af dette fund gør rigtigt opmærksom på, at prototypen for de barbariserede Alexander-mønter skal søges i østen, og foreslår Galaterne, et keltisk folkeslag som i midten af 3. århundrede indvandrede fra Europa til det centrale Lilleasien, som ophavsmand til prægningen af disse mønter²). Fundet fra Failaka tvinger os til at søge deres oprindelse endnu længere mod øst. En nøjere gennemgang af møntskatten viser, at ikke mindre end 8 af de 12 Alexander-mønter er præget med samme forsidestempel (fig. 3, nr. 2–9), og at samme bagsidestempel også forekommer i flere tilfælde (fig. 3, nr. 3–5, nr. 6–7, nr. 8–9). En sådan koncentration af stempler i ét skattefund plejer at betyde, at mønterne er gået en nogenlunde lige vej fra møntsted til nedlægning uden at have været i cirkulation i mellemtiden. Det indicerer altså, at nedlægningstid og -sted ikke ligger så fjernt fra udmøntningstid og -sted, selvom det naturligvis ikke leverer noget sikkert bevis herfor. Opgaven bliver

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

Fig. 4. Alexander den Store. Alexandria i Ægypten. C.
325 f. C. Tetradrachme. 1:1.
Alexander the Great. Alexandria i Egypt. Circa 325 BC.
Tetradrachma. 1:1.

altså at finde en lokalitet i østen, som ligger udenfor de hellenistiske kongerigers grænser (hvor man jo slår mønt i de regerende kongers navne), men samtidig har en tilknytning til den græske verden, som gør det rimeligt at forestille sig en udmøntning »à la grecque« på stedet. Endvidere bør den ligge ved én af de store handelsveje i dette område, for uden handel ingen mønt. Det ville være fristende at udpege selve Failaka som møntstedet, men herimod taler, at øen netop i denne periode lader til at have været under seleukidisk overhøjhed, som det fremgår af den også i 1960 fundne indskrift (s. 174 ff.). En anden hypotese er tillukkende. Det førende handelsfolk i det østlige Arabien var på dette tidspunkt Gerrhaerne, en arabisk stamme, hvis hovedstad, Gerrha, lå på det arabiske fastland lige overfor Bahrain. Fra geografen Strabo³), som levede på kejser Augustus' tid, men benyttede ældre, hellenistiske kilder, ved vi, at dette folk skaffede sig enorme indtægter ved at forhandle Indiens og Arabiens kostelige varer, især krydderier, og vi får tillige at vide, at deres handelsvej netop går fra Gerrha til Eufrat- og Tigrisflodens udløb (altså lige forbi Failaka) og videre op ad disse floder til de store byer Seleukia og Susa. Derfra drog de driftige handelsfolk langs flodernes øvre løb og videre ad de ældgamle karavaneveje til Syriens og Fønikiens kyst. Så langt som til Delos i det ægæiske hav nåede de, som det fremgår af indskrifter fra denne ø fra midten af 2. århundrede f. K.⁴) I denne forbindelse er det værd at notere, at Antiochos III i 205 f. K. følte sig foranlediget til at foranstalte en stor militær demonstration mod Gerrhaerne med det formål at sikre sig en rimelig del af deres handel⁵). Nogen underkastelse af deres område var der ikke tale om, og det lader til, at freden hurtigt er blevet genoprettet. Det ligger nær på én eller anden måde at bringe nedlæggelsen af skatten på Failaka i forbindelse med dette foretagende. Hvordan det nu end forholder sig, må man sige, at en rimelig grad af sandsynlighed taler for, at de barbariserede Alexander-mønter i fundet fra Failaka stammer fra

Fig. 3. 1: Antiochos III. Susa. C. 223-212 f. C. Tetradrachme af sølv. 15,39 gr. 2-13: Efterligninger af Alexander den Stores tetradrachmer. Slået i Gerrha? 14,64 - 15,19 - 15,63 - 15,19 - 14,78 - 15,30 - 15,36 - 15,46 - 14,80 - 14,86 - 15,67 - 15,02 gr. 1:1.

No. 1: Antiochos III. Susa. Circa 223-212 BC. Tetradrachma of silver. 15.39 gr. Nos. 2-13: Imitations of tetradrachmas of Alexander the Great. Struck in Gerrha? 14.64 - 15.19 - 15.63 - 15.19 - 14.78 - 15.30 - 15.36 - 15.46 - 14.80 - 14.86 - 15.67 - 15.02 grams. 1:1.

Gerrha. Dette er dog kun en hypotese, som naturligvis må tages op til fornyet overvejelse, hvis nyt materiale dukker op.

Foruden møntskatten har Failakas jord allerede i 1958 og 1959 givet nogle få enkeltfundne mønter fra sig. Tre af disse er seleukidiske kobbermønter fra Susa eller Seleukia ved Tigris. Én er slået af Seleukos I i Alexander den Stores navn ca. 310–300 f. K.⁶⁾, mens de to andre hidrører fra Antiochos III's regeringstid 223–187 f. K. og således er omtrent samtidige med møntskatten⁷⁾. Så få de er, giver disse mønter en udmærket illustration af Failakas nære økonomiske forbindelse med de store byer i Seleukiderigets østlige provinser. Forbindelsen mod syd illustreres af en beskeden lille sølvmønt, en såkaldt drachme (fig. 5, 1). Den kan nemlig henføres til Minaeerne, en arabisk stamme, som levede i det sydlige Arabien nogle hundrede kilometer nord for Aden-området.

Særlig interesse har denne mønt i kraft af sin store sjældenhed. Tidligere kendtes denne udmøntning kun fra en i alle enkeltheder identisk tetradrachme i Aberdeen, som er afbildet fig. 5, 2. Der er atter tale om en efterligning af Alexander den Stores typer, men den græske indskrift er her erstattet af kongenavnet Abyatha, skrevet med oldarabiske skrifttegn. Vi ved intet om denne Abyathas' regeringstid, men af stilistiske grunde vil man være tilbøjelig til at placere disse to mønter omkring 150 f. K. Stilen er i øvrigt væsentligt mere græsk end på de ca. 60 år ældre Alexanderefterligninger i møntskatten, således at disse ikke kan have tjent som forbillede for Minaeernes stempelskærere. Inspi-

Fig. 5. 1: Drachme slået af Minaeerne c. 150 f. C. 2:1. 2: Tetradrachme af samme type i Aberdeen (efter British Museum Catalogue of Greek Coins, Arabia, Mesopotamia, Persia, pl. 50,5). 1:1.

No. 1: Drachma struck by Minaeans circa 150 BC. 2:1. No. 2: Tetradrachma of same type in Aberdeen (after British Museum Catalogue of Greek Coins, Arabia, Mesopotamia, Persia, pl. 50,5). 1:1.

rationen er utvivlsomt kommet fra de græske Alexanderefterligninger fra Lilleasien eller Fønikien, som har den samme brede og forholdsvis flade form.

Som man ser, har de danske udgravninger på Failaka også gennem møntfundene bragt vigtige bidrag til forståelse af øens betydning i hellenistisk tid. Og der er al grund til at tro, at de fortsatte udgravninger vil forøge vort kendskab til dette områdes historie meget betydeligt. Med spænding må vi afvente de følgende års kampagner.

Greek Coins from Failaka

Among the many important discoveries which made the excavations on Failaka in 1960 so noteworthy was a hoard of coins from Hellenistic times. A hoard of coins! The phrase tempts the mind with visions of the Arabian Nights and all the riches of the Orient. And even though this hoard comprises but a modest portion of these riches, it is well worth while to look more closely at them. The object of the lines that follow is to describe and date the coins, so that their happy discoverers, the archeologists, may use them to date the various buildings within the Greek colony of Ikaros which they have dug forth from oblivion. It would be natural, in addition, to add a few remarks on the significance of the coins for our understanding of the politics and economics of this part of the world in the Hellenistic Period.

One fine day in March 1960 a parcel arrived at the Royal Coin and Medal Collection in Copenhagen, bearing exotic stamps and superscriptions, and coming from Kuwait. Opened, it turned out to contain a mysterious lump of metal (Fig. 2). It could be seen that it was composed of coins, and their weight and size made it fairly certain that they were of Hellenistic date. Apart from that, imagination could be allowed full play. After being treated by the experts of the Conservation Department of the National Museum the coin-hoard now appears as shown in Fig. 3. There is some slight difference. It occasioned some immediate disappointment that no less than 12 of the 13 silver tetradrachmas into which the lump of metal had resolved were of the same type. But just this circumstance will be seen to be of especial importance.

The dating of the hoard is dependent upon the one outsider in the collection. Fig. 3, no. 1 can be said with certainty to have been minted by the Syrian king Antiochus III, who ruled the Seleucid Empire from 223 to 187 BC. We can come even closer. The portrait of the monarch on the obverse shows Antiochus III as a very young man, and our knowledge of the development of his portraiture allows us to place this coin in the beginning of his reign, to about 223–212 BC. On the reverse is a picture of the god Apollo, the ancestor and patron god of the Seleucid dynasty. He is seated upon his holy *omphalos* and is regarding an arrow which he holds in his right hand. His left hand is resting upon a bow. To either side of the god is the name of the king: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ, while at the extreme right and left has been placed a monogram of the minter responsible for the striking of the coin. The style in general suggests one of the eastern mints of the Empire, and the monograms point to Susa, which is also, as it happens, the Seleucid mint which lies closest to the place of discovery, Ikaros/Failaka. The coin is still in such excellent preservation that it can hardly have been in circulation for very many years. If we therefore date its burial, and with it that of the whole hoard, to about 210–200 BC, we shall certainly not be far from the truth.

The remaining twelve coins (Fig. 3, nos. 2–13) must be approximately contemporary with the Seleucid coin, as they are just as well preserved as it. On the obverse there is a representation of the hero Herakles, bearing the lion skin which he wore after his victory over the Nemean lion. On the reverse Olympian Zeus is enthroned, bearing on his outstretched right hand his sacred bird, the eagle. In his left hand he holds a long sceptre. Behind the enthroned figure can be seen the Greek inscription: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ in somewhat barbarianized characters, and before it has been placed a minter's mark in the form of

a W. The coins were therefore minted in the name of Alexander the Great, even though there must have been an interval of about a hundred years between his death in 323 BC and the date of their striking.

A comparison with a coin from the time of Alexander (Fig. 4) also shows that much water must have flowed through the Persian Gulf since his time. The coins from Failaka are in every respect barbaric in style. This can perhaps be seen most clearly in the strangely distorted seated figure on the reverse of the coins, but the representation of the head of Herakles on Fig. 3, nos. 12-13 must also cause any philhellene to shudder. Moreover the die-cutters were clearly not entirely sure of their Greek script, as there is in the inscriptions a happy lack of precision in the use of the letters A, Λ and Δ. The letter P is more often written as Ϙ.

It will perhaps appear remarkable that at this period the coin-types and name of Alexander the Great were still used on the coins, but the explanation is not far to seek. A consequence of Alexander's enormous minting of gold and silver coins of very high quality was that his coins were for several hundred years the favourite medium of payment in international trade, as innumerable hoards from almost all parts of the Greek world bear witness. In the third and second centuries BC they were therefore imitated in many places in the Greek world by cities which wished to secure for their coinage the good-will which had attached itself to this design.

Where, then, can it be supposed that the barbarianized Failaka coins originate? Exactly similar coins, of unknown place of discovery, have previously been ascribed to the Danubian area, where Celtic tribes very frequently imitated the coins of the Macedonian kings¹). However, in 1951 two specimens of our type were discovered in a hoard at Gordion in Phrygia, which can be dated to about 210 BC. The publisher of this discovery rightly points out that the prototype for the barbarianized Alexander-coins must be looked for in the East, and proposes the Galatians, a Celtic people which emigrated in the middle of the third century BC from Europe to central Asia Minor, as the originators of the minting of these coins²). The discovery on Failaka, however, forces us to seek their origin even further to the east. A closer examination of the hoard shows that no less than 8 of the 12 Alexander-coins have been struck with the same obverse die (Fig. 3, nos. 2-9), and that the same reverse die also occurs in several cases (Fig. 3, nos. 3-5, nos. 6-7, nos. 8-9). Such a concentration of dies in a single hoard normally means that the coins have gone by a fairly direct route from the mint to the place of burial without having been in circulation in the interim. It indicates, too, that the place and time of burial is not far removed from the place and time of minting, even though there can naturally be no certainty on this point. The problem is thus to find a locality in the East which lies outside the frontiers of the Hellenistic kingdoms (where, of course, coins were struck in the name of the reigning king) but which at the same time was so closely associated with the Greek world as to make it reasonable to expect an "à la grecque" minting there. It should moreover lie on one of the main trade-routes in that area, for without trade there would be no coins. It would be tempting to indicate Failaka itself as the location of the mint, but an argument against this identification is the fact that Failaka appears precisely at this period to have been under Seleucid rule, as appears from the inscription also discovered in 1960 (see p. 194 ff.). Another hypothesis is attractive. The leading trading people in eastern Arabia at this time were the Gerrhaeans, an Arab tribe whose capital, Gerrha, lay on the Arabian mainland just opposite Bahrain. From the geographer Strabo³), who lived in the time of Augustus but who used earlier, Hellenistic source-material, we know that this people made enormous incomes by trading the precious wares of Arabia and India, in particular spices, and we learn in addition that their trade-route ran from Gerrha to the mouth of the Euphrates and the Tigris (in other words immediately by Failaka), and on up these rivers to the large cities of Seleucia and Susa. From there the enterprising traders proceeded along the upper course of the rivers and on by the ancient caravan routes to the coast of Syria and Phoenicia. They even reached as far as Delos in the Aegean Sea, as is shown by inscriptions on this island from the middle of the second century BC⁴). In this connection it is worthy of note that Antiochus III felt it necessary in 205 BC to make a large-scale military demonstration against the Gerrhaeans, with the

object of securing for himself a reasonable proportion of their trade⁵). There is no suggestion, however, of a subjection of their territory, and peace appears to have been speedily reestablished. It is tempting to see a connection of some sort between the burial of the treasure on Failaka and this campaign. But however this may be, it can be said that there is a reasonable probability that the barbarianized Alexander-coins in the Failaka hoard originated in Gerha. This is, however, only a hypothesis, which must naturally be taken up for reconsideration, if new material comes to light.

Apart from this hoard, the excavations at Failaka have already produced in 1958 and 1959 some few coins found singly. Three of these are Seleucid copper coins from Susa or Seleucia on the Tigris. One was struck by Seleucus I in the name of Alexander the Great about 310–300 BC⁶), while the other two belong to the reign of Antiochus III, 223–187 BC, and are thus approximately contemporary with the hoard⁷). Few as they are, these coins provide an excellent illustration of Failaka's close economic connections with the large cities of the eastern provinces of the Seleucid Empire. Connections to the southward are illustrated by a modest little silver coin, a so-called drachma (Fig. 5, no. 1). For this can be attributed to the Minaeans, an Arab tribe which lived in south Arabia a few hundred miles north of the Aden area.

This coin is of particular interest on account of its great rarity. This minting was previously only known from a single tetradrachma in Aberdeen, which is identical in all details, and is illustrated in Fig. 5, no. 2. It is again an imitation of Alexander the Great's types, but the Greek inscription has here been replaced by the royal name Abyatha, written in Old Arabian script. We know nothing of the reign of this Abyatha, but for stylistic reasons one would be inclined to date these two coins to about 150 BC. The style is moreover considerably more Greek than that of the imitations of Alexander's coins in the Failaka hoard, which is about 60 years older, so that the latter cannot have served as prototypes for the Minaean die-cutters. Their inspiration came undoubtedly from the Greek imitations of Alexander's coins produced in Asia Minor and Phoenicia, as these have the same broad and comparatively thin form.

As can thus be seen, the Danish excavations on Failaka have, through the coins they have discovered, also contributed significant material for the understanding of the importance of the island in Hellenistic times. And there is every reason to believe that continued excavation will increase very considerably our knowledge of the history of this area. We await with excitement the results of future years' campaigns.

Otto Mørkholm,

Den kongelige Mønt- og Medaillesamling,
Copenhagen.

NOTER

¹) Rostovtzeff, *Social & Economic History of the Hellenistic World*, I, s. 583, pl. LXVII, 4. ²) Dorothy H. Cox, *A Third Century Hoard of Coins from Gordion*, s. 7, nr. 49–50. ³) Strabo 16, 3, 3 og 16, 4, 19. Se også Rostovtzeff *anf. værk I*, s. 457–58. ⁴) Rostovtzeff *anf. værk II*, s. 702 og III, s. 1491, note 124. ⁵) Polybius 13, 9. ⁶) KUML 1958, s. 197. Se Newell, *Eastern Seleucid Mints*, s. 110, nr. 297. ⁷) Newell, *Eastern Seleucid Mints*, s. 138, nr. 383 og s. 149, nr. 409 (denne mønt kan eventuelt være slået af Antiochos IV 175–164 f. C.).